

DREPTĂȚEA

Apare în fie-care zi de lucru la amiazi.

<p>Prețul 10 fl. pe an (pentru străinătate 37 frci). — Numeri singuratici 5 cr. — Tacsă de inserțiune: 1 cm. □ 1 cr., plus 30 cr. timbru. — Toate abo- namentele și tacsă se plătesc în Timișoara.</p>	<p>Redactor responsabil: Adrian P. Deseanu.</p>	<p>Redacțiunea și Administrațiunea: Timișoara, cetate, strada Zápolya (Temesvár, Festung, Zápolyagasse), Nr. 41. Telefon (linia de stat Viena, Budapesta, Arad) Nr. 4.</p>
---	--	---

„Pot fi traduse, ori ba, numele noastre personale?”

Timișoara, 19 Novembre n.

Sub aceasta titlatură a apărut în *Graz* o disertațiune volantă tipărită pe 11 pagine de dl Hugo *Schuchardt*, pre carea — grație bunăvoinței dlui autor — o primirăm și noi în zilele trecute.

Atât disertațiunea cât și cuprinsul ei sunt de o valoare extraordinară etimologică-literară, tradând o erudițiune rară în cauză, și după firea sa n'ar aparține domeniului politic.

Însă prin faptul, că guvernul resp. ministrul de interne a emis cunoscuta sa ordinațiune, ca numele din matriculele de stat să se traducă în »limba statului«, ea și cuprinsul ei devine de un interes eminent *politic și actual*. De aceea traducem și publicăm chiar la acest loc vederile ce urmează ale eruditului domn Hugo *Schuchardt* de pe pagina 9 a numitei volante :

El scrie : „Revin la dispozițiunile ministrului ungar. Acestei dispozițiuni îi lipsesc *total* bazele fundamentale legale. Din faptul, că matriculele sunt de a se purta în limba maghiară ca limbă de stat, nu se poate de feliu deduce concluziunea, ca în locul numelor de persoane neusuate la popoarele nemaghiare, să se pună numele „corespunzătoare“ (megfelelő) ale limbei maghiare. Dacă autorul ordinațiunii ar fi fost în clar cu esența „coresponsabilității“, atunci el la nici un cas nu ar fi ajuns la aceasta concluziune. De și el (autorul ordinațiunii) evită espresiunea „traducere“ (fordítani), totuși, mai ales prin adaugerea cuvântului „is“, lasă a se înțelege, că și numele de persoană formează obiect de traducere limbistică.

În ce privește numele proprii, caracterul unei limbi nu poate fi de feliu influențat; dacă însă s'ar admite asta, atunci — asta ar fi o altă dar' corectă consecuență — ar trebui, ca deja în cărțile de școală să se maghiarizeze și numele familiare, apoi toate numele istorice și geografice ale lumii esterne. Aceleași jurnale maghiare cari țin botezarea numelor de un lucru „foarte natural“, la timpul său au aflat, că este „foarte natural“ ca să se facă apelul — făcut deja nu fără rezultat — către jurnalele nem-

tești din Ungaria, ca numirile nemtești ale comunelor să le traducă în limba maghiară (ceea-ce nu e o traducere în sens strict), și astfel în loc de *Pressburg*, *Hermannstadt* se scrie *Pozsony* și *Nagyszeben*.

Interesul de stat ungar nu devine cătuși de puțin atins prin aceea, că concetățenii nemaghiari ungari nu poartă nume personale nemaghiare. Din contră: interesele de stat ungar numai periclitare pot fi prin aceea, că concetățenilor nemaghiari li-se impun numiri maghiare. Căci aceste măsuri au provocat între dânșii o amariciune pe carea nici un om neparțial din străinătate nu o va ține de nefundată.

Dreptul de a da și de a purta cutare nume personal este unul dintră cele mai personale, ba și poate ține că este un drept chiar sfânt. Aceste drepturi le răpește statul arătând numai în apariția că le respectează. Un plugariu neamț voește a da fiului său numele *Christian*; în locul acestuia se va introduce însă numele de *Keresztély*. Acum poate că matriculantul îi va ține o prelegere despre conlegarea etimologică între *Christian* și *Keresztély*, ori că doară se va îndură să inducă „între parantese“ și pe *Christian*, pre cum îi permite ordinațiunea ministerială; însă toate astea nu vor face nici o impresiune asupra plugariului. Când e vorba de un nume „corespunzătoriu“ în limba maghiară, dreptul de a hotări aceasta compete plugariului, nu scrutătorului limbei de stat. Dacă plugariul ar alege, în mod oare-cum eronat: *Kristof*, atunci scrutătorul poate că l'ar aplaudă. Dar' dacă plugariului i-s'ar pără că *István* e mai aproape de *Christian*, sau dacă i-ar plăce chiar un nume și mai îndepărtat, d.e. *Vilmos*, în fine, dacă plugariul vede că fiul său nu poate purta numele de *Christian*, atunci pentru dânșul cestiunea devine de tot irrelevantă: numele poate fi *Keresztély*, *Kristof*, *István* sau *Vilmos*. Însă valoarea sentimentelor joacă rolul principal în cauză. Cât de conșutată este această valoare sentimentală cu limba, cât de adânc este ea înădăcinată în adâncul sufletului nostru etc., asta se știe. Însă abstragând de la acestea, una trebuie să o știe și prețuiească ori-cine, anume că totdeauna și pretutindenea a domnit dorința de a reinprospeta prin numele pruncilor suvenirile oamenilor celor mari, proprii ai cutărui popor, sau a virtuților din cerc mai restrâns!

Și numni în Ungaria să nu fie posibil, ca un tată să dea ficei sale numele mamei sale; ca fiica să poată purta numele mamei sale — din motivul că în limba maghiară îi „corespunde alt nume“? Cea dintâiu nu, în sensul §-lui 20 al art. de

lege 33 din 1894, cea din urmă nu, în sensul §-lui 44 din aceeași lege, care dice: „nime n'are libertatea de a purta alt nume, de cât acela care este introdus în matricula botezaților.

Însă mâna puternică a statului totuși nu ajunge așa de departe, ca să opriască voia părinților de a-și desmerda copilașii lor: Giorgiță în loc de György etc. ca amoresatul să nu-și tituleze pe amanta sa „Liebes Mutter!“ și a. ș. a.“

Eată niște motive zdrobitoare contra pornirilor șovinistice maghiarisătoare, motive aduse nu de noi, ci de un erudit bărbat ne-român, care la finea intitulătei broșuri accentuează la înțeles că este »Wärmster Freund«, (cel mai călduros amic) al poporului maghiar, care — dice autorul — ascultă și cetește cu deosebită plăcere limba maghiară, etc. etc.

Onoare și stimă acestui bărbat erudit, pentru edarea acestei volante.

„Iniciativa Austriei“.

Timișoara, 19 Novembre n.

E cam surprinzătoare vestea, că cabinetul austro-ungar a luat inițiativa în afacerile cestiunei orientale cari și de și tot mai mult se încurcă. Politica noastră esternă până eri—alaltă-eri manifestă o observabilă rezervă în toate cestiunile mari, cari, cam de un an încoaci, causau multe frământări de creeri cabinetelor celor mari. Așa d. e. de la începutul și până la finea lor încurcăturile din Asia ostică erau pentru Viena Hecuba, de și, mai ales în ultimile fase ale lor, toate simptomele conglašuiuau într'acolo, că deciderea finală a certei de pe apele chinezice are să se estindă până între marginile politiceii europene. Pentru cearta chino-japaneză Austria se arătă chiar și în acel timp nepăsătoare, când în situațiunea diplomatică europeană se ivise o coatingere între Germania și Rusia, ear' prin asta se dedea o probă la esemplul: cât de mult se frământă Germania, în tocmai ca și de altădată, ca în dragul intereselor sale să clădiască o amicabile punte între ea și Rusia, peste hotarele alianței triple. Nu se recere multă osteneală pentru a constată legă-

Foișoara „Dreptății“

În noapte!

Suspînând se perde 'n codri
 Glasul vântului ce trece,
 Când din ceriu încet se lasă
 Vêlul negru-al nopții rece.

E liniște! și prin aer
 Nici un glas nu mai străbate,
 Când gândirea mea se perde
 În ținuturi depărtate.

Toți plutesc prin altă lume
 Pe aripi de visuri line,
 Când eu trist suspin, căci Somnul
 Mi-s'a dus și nu mai vine.

Dorul greu al »suferinței«
 Nici în noapte nu-mi dă pace,
 Dar' de și el mă tortură —
 Sê'l suport — atâta-mi place!!!

Sebam.

Amintiri despre Eminescu.

Eram în gimnasiu când am cetit primele poesii ale lui Eminescu și trista lui novelă „Sărmanul Dionis“. Versurile lui esercitau asupra mea o inriurare extraordinar de puternică; adâncimea fascinantă a gândurilor lui mă umplea de un fior mistic, de o admirație estetică. Și de multe-ori am căutat să vîd în închipuirea mea de copil figura necunoscută a acestui deu, care mi-se pără că trebuie să trăiească o viață cu totul deosebită de a noastră, într'o lume supranaturală, fantastică. Credeam câte-odată că zăresc în unele tablouri din „Sărmanul Dionis“ o vagă siluetă care se depărtă mereu, și par' că se topia într'o lumină imensă, ameteitoare.

Când am terminat liceul aveam în cap figura lui Eminescu, așa cum mi-o făcusem eu: un tiner slab, înalt, palid și tras la față, cu ochii negri, visători, pe umeri îi cad plete undulate; o haină lungă și vechiă îi acopere trupul până în călcăie; el nu vede pe unde calcă, nu se uită la nimeni, și merge ca un somnabul, par' că ar pluti.

Trei ani am căutat pe ulițele capitalei figura aceasta, și n'am găsit-o. Într'o zi mă 'ntorceam cu mai mulți prietini de la universitate. În dosul pasagiului aud pe cineva dicend: „uite Eminescu!“ Toți ne oprim sê'l vedem. Un om în vîrstă, bine făcut, rotund la față, fără plete, îmbrăcat ca toți oamenii . . . Îl vîd suindu-se 'n tramvaiu, — mă despart de prietini și mă

urc și eu. Mă așed în fața poetului și'l privesc cu sfială. El ține pe brațe un ghiozdan ros pe la margini; degetele de la mîna dreaptă îi sunt pline de cerneală violetă, ochii lui mici, înfundați, cu gene rari, au privirea vagă și ostentă a omului distras, dus pe gânduri.

Lângă el stă o cocoană slabă și sulemenită, care 'l privește din ce în ce mai intrigantă. Ea 'și șterge cu batista colțurile gurei și 'și potrivește brodurile de la pălărie, cu gesturile unei persoane care ia o hotărîre.

— Așa-i că nu mă mai cunoașteți, domnule Eminovici? . . .

Eminescu se 'ntoarce; un zimbet blând îi luminează fața.

— Doamna A . . . cu ce pricină pe aici? Și doamna 'i spune, că fata ei a părăsit „trupa“ și caută un loc de profesoară; îi aduce a minte de când făcea și el parte din trupă, ș oftează . . .

— Dar' Dta, ce faci aici în București?

— Eu . . . dau lecții.

Suntem în strada Buzestilor. Eminescu se scoală încet și face semn conductorului să opriască.

— Ce, pe-aici stai?

Poetul răspunde c'o mișcare plictisită din cap, care însemnă și „da“ și „bună ziua“, și multe de toate.

Cinci ani după asta. Stăm amîndoi la o masă în cafeneaua de la „Imperial“. În fața

tura într-o resbelul din Asia ostatică și între nașterea cestiunii armene. Îndată la începutul resbelului cabinetul englez se află în situațiunea mai puțin plăcută de a avea în mână partea cea mai scurtă a sfoarei de care era legată păpușa; până când Rusia, având întâiătate, totdeauna era binișor înaintea Angliei, ear' când drama ajunsese în peripetia, atunci Rusia putu să apuce toate sforile în mână, pre când Anglia scăpă din mână chiar și pe cea scurtă. Atunci începură bărbății de stat ai Angliei a lua de tot în serios cestiunea cu reformele armene, ca astfel să se siliască pe Rusia a-și divisa puterile sale diplomatice, cari erau dedicate exclusiv Asiei ostatice.

Înse cabinetul din Viena știu să-și conserve ținuta de un privitoriu neinteresat în mod direct chiar și atunci, când micuța flacăra din Armenia amenință să devină un incendiu mare, lătit. Anglia, Rusia și Franța se constituiră într-o societate ad hoc spre a silii pe Sultanul să accepteze reformele armene propuse de Anglia. Urgențările acestei însoțiri aduseră trebile așa de departe, în cât un ministru englez într-o zi vorbi despre »lupta cu moartea a omului bolnav«, până când altul o spuse la înțeles, că după a sa pricepere cestiunea orientală a »eșit în toată forma la iveală«.

Cabinetul din Viena rămase însă și acum neutral și nu se puse în contact cu acei factori cari pusă în mișcare cestiunea orientală și pe Turcia în poziția de a se supune îndrumărilor lor.

Abia acum vine vestea — în mod repentin — că Austria a luat inițiativa spre a pregăti o purcedere comună a tuturor puterilor față de Constantinopol. Și este semnificativ, că aceasta chiar în acel moment se face cunoscut, când cele mai multe puteri au ajuns la hotărirea ce caracterizează serioșitatea situațiunii: de a-și trimite vasele de războiu spre apele levantine. Ca motiv al acestui pas al cabinetului vienez se aduce intențiunea de a forma o falancă a puterilor europene — în sensul ultimei vorbiri din Guidhall al lordului Salisbury — care de o parte să nu admită Turciei o cale de scăpare, de altă parte să-i serviască de garanță în cazul când una sau alta dintr-o putere interesată ar voi să tragă foloase din perpleșițiile Turciei.

Este mai pre sus de orice îndoială, că propunerea austriacă nu va întâmpina vre-o contradicție din partea vre-unei puteri.

Nici una dintr-o ele nu va denega binevoitoarea sa jertfă la întervenirea în mod neinteresat în scopul menținerii statului quo.

Îndoit poate fi însă aceea: dacă propunerea ce va fi supusă marilor puteri ca basă la hotărârile ce vor fi de luat, se va aprecia

în acel sens, pre cum îi va conveni cabinetului vienez, sau ba? Propunerea — dice-se — ar avea de scop a statorii: »că în toate afacerile cari privesc imperiul turcesc nici una dintre puterile mari, nici în mod singuratic nici ca grupuri, să nu facă de sine și fără conștelegere cu celelalte puteri nici un unic pas, ci din contră: toate puterile ar avea preventiv să decidă în conștelegere comună: dacă va fi ori ba a se face cutari pași, și ce felii de pași!«

Se poate că la o astfel de învoială se va pute ajunge și că ea va pute fi și menținută până atunci, până când vorba nu va fi de cât de a readuce apa eșită din riul turcesc în vechia ei alviă; dar' în momentul când se va vedea, că ostenelele puterilor de a menține situațiunea Turciei așa cum ea este stabilită în tractatul de la Berlin, rămân fără doritul rezultat, atunci, este evident, că învoială și perde toată valoarea practică și tot sensul politic. Atunci unirea de pe papir și neinteresarea va dispărea față cu forța majoră a împregiurărilor.

Atunci diferitele puteri și grupuri de puteri vor avea în Orient să considere interesele egoismului lor sănătos politic, cari interese nu sunt asemenea nici egale, și la nici un cas nu pot fi toate contopite în o unică părere. În primul moment, când cestiunea orientală va începe a se desfășura serios, învoiala realizată în sensul propunerilor cabinetului vienez va trebui să devină o literă moartă.

Dacă cabinetul vienez voia a pune cu succes afacerile orientale sub scutul solidarității, atunci trebuia să se fi făcut de tot alte pregătiri politice, nu pe celea de cari dispune azi, după o politică balcanică a sa de douăzeci de ani.

Ar fi trebuit, ca politica esternă vieneză să cultive relațiunile cu Rusia mai din adins de cât cum a făcut. Și trebuia s'o facă asta acolo unde se află cearta pentru rezolvarea definitivă a intereselor orientale, cearta care nu se poate amâna pe timp de lungă durată. Însă politica esternă vieneză s'a mulțumit cu conștiința, că spre Rusia este scutită la spate și la coaste prin tripla alianță. Se presupunea, că cu ajutorul unui proces natural Rusia va fi privată de prelucrările sale în Balcan. Într-acestea însă trebile în Serbia și Bulgaria chiar în urmarea »unui proces natural« s'au schimbat de tot în defavorul Austriei, ear' situațiunea diplomatică a imperiului rusesc asemenea s'a schimbat într'un mod ce în toate privințele îi pune în vedere cele mai neprețuibile prospecte. În China a lovit Rusia în cap pe Anglia, și totuși aceasta se țiră înaintea Rusiei și imploră de la ea un compromis spre a-și ușura grijile de importante sale

interese în Asia. Germania încă se trudește neîncetat să vină în atingere cu Rusia. Și într-o astfel de împregiurări se poate oare crede, că imperiul rusesc renunță în serios la libertatea sa de a dispune în privința intereselor sale orientale? »Pol.«

Străinătate.

Complicațiunile Turciei. (Constantinopol, 18 Novembre.) În urma intervențiunii puterilor Poarta urgează dispozițiunile pretinse de marile puteri, dar' situațiunea n'a pierdut încă nimic din caracterul său acut. Acțiunea reformatorică a întârziat binișor, așa că acum introducerea reformelor întâmpină preste tot locul cele mai mari greutăți.

(Odessa, 18 Novembre.) Escadra rusească de pe Marea-neagră, carea stă gata la orice eventualitate, constă din 6 vase de războiu cuirassate, dintr-o cari 3 cu câte 20 tunuri și cu ajustament de torpile, 1 cu 32 tunuri și 2 cu câte 26 tunuri, apoi din 8 canoniere, din 10 încrușatori ai flotei voluntare, 6 încrușatori auxiliari și multe năi de transport.

Al doilea prinț bulgar. (Sofia, 18 Novembre.) Eri într'amiadă principesa Bulgariei a dat naștere unui băiat sănătos. Nou născutului prinț i-s'a dat numele *Ciril* și titlul de prinț al Preslavului (al doilea oraș de încoronare bulgar).

Restricțiunile censurei turcești. (Constantinopol, 18 Novembre.) Mare-vizirul a detras debitul postal mai multor țări germane, franceze, engleze și rusești, într-o cari sunt și „Neues Wiener Tageblatt“ (Viena), „Temps“ (Paris), „Semaphore“ (Marsilia), „Novosti“ (Petersburg), „Kölnische Zeitung“ și altele. Aceeași soartă o are și foaia humoristică elină „Ronnos“, care presintă pe prințul Constantin la vânătoare de vulpi, în ce censure a vedut alusiunea, ca și când prințul ar vână turci.

Din municipii.

Alegeri municipale. Despre alegerea din *Blașiu* i-se scrie „Tribunei“, că acolo a reușit lista românească. S'au ales 7 români. — În cercul *Șielui* (Bistrița) au reușit următorii domni: Dr. Linul *George*, candidat de avocat în Bistrița; Alexandru *Szilasi*, protopop român gr-cat. în Bistrița; Ioan *Bărsan*, preot român gr-cat. în Sebeșul-inferior; Simeon *Tunco*, preot român gr-cat. în Monor; Simenon P. *Simon*, preot român gr-cat. în Șomfalău, Johann *Zakel*, preot luteran. Garanțe prețioase pentru reușita alegerii au fost: *Conștiința națională a poporului român, lucrarea românească a preoșimii din cerc și conlucrarea avocatului bistrițan Dr. G. Tripon*. Români au fost solidari, pe lângă toate amenințările și presiunile adversare. Sașii au fost divisați în 2 tabere. Ovreimea a fost toată contra. Intrigele adversarilor au fost neobosite, dar' fără succes.

Correspondență.

Maidan, 15 Novembre n.

(Jidanii la cârma statului.)

Cetind azi articolul de fond al „Tribunei“ Nr. 244, am vedut că cei de la Tribuna nu știu, că și ministrul Dăniel e ovreu. Din acest motiv voiesc să vă dau niște date referitoare la Dăniel, ca scriind și Dvoastră despre ministrii jidovi, să puteți scrie ceva mai mult de cât „Tribuna“.

Pe timpul când a căzut prima-dată ministerul Wekerle, respective după noua lui constituire, veniam cu trenul din Timișoara spre casă. Când ajunserăm într-o Moravița-Detta, lângă drumul vicinal ce merge spre Gaiul-mare, unde are ministrul Dăniel proprietate, s'a frânt un excentru de la tren și a stat locul mai multe oare. Călătorii s'au coborât toți din tren și cu ei și eu, și am mers la cantonierul de lângă drumul Gaiului, unde la umbră ședând, am așteptat până a venit o mașină ajutătoare.

Într-aceea vedea că vine de pe câmp o căruță, în carea lângă cocis ștețea un domn (intendantul lui Dăniel), și se oprește lângă casa cantonierului. Intendantul se coborî iute jos și alergă la mașină, de unde în scurt se re'ntoarse aducând în mână un coferaș mic de piele și predându-l cocisului cu vorbele: „ai bună grijă de acesta, în care sunt giuvaierile doamnei (Dăniel) în valoare de peste 1/2 milion!“ —

Apoi s'a re'ntors la stăpâni săi din tren și a revenit cu ei și cu un coufer în mână.

Până când a revenit intendantul cu Dăniel și soția lui, eu din curiositate a afia cine e acel avut, să-i aibe muerea giuvaere de 1/2 milion, am început a ispitii pe cocias, de la care am înțeles, că e spăhia lor Dăniel, care a fost la Pesta fiind pus și el în listă de a fi ministru, dar' nu i-s'a sfetit.

noastră la o altă masă e un bătrân cu o figură foarte curioasă, de-o slăbiciune și de-o culoare bolnăvicioasă. Eminescu îl privește lung, milos — nu și poate lua ochii de la el. Să pleacă încet la urechia mea.

— Oare cine-o fi? tu nu'l cunoști?

— Nu . . . da de ce mă 'ntrebi?

— Grozav seamănă cu tata.

Întrebăm pe chelner și aflăm că 'i consulul de la Salonic.

Poetul mă sfătuește să traduc în versuri „Cei șapte de la Teba“ și laudă seninătatea și măreția tragediilor clasice.

O fetiță, cu un paneraș de flori, se tot miogeste pe lângă noi, cu un aer de sfășietoare mizerie. Aleg o garoafă și o dau poetului, care 'mi spune că 'i plac florile. Eminescu ridică garoafa cu un gest delicat, se uită gânditoriu la petalele învoalte, de un roșiu închis, și ca și cum ar relua șirul unei discuțiuni întrerupte un moment, îmi spune:

— De geaba, nu trebuie un poet care s'o ia peste câmpii, nebunește . . . ne trebuie ceva nou, cu totul nou . . . un nebun, dar' un nebun de geniu, care să și croiască, el, o formă a lui și un drum neîncercat de nimeni . . .

Eu îl privesc lung, nedumerit; aștept să ved cu ce se leagă asta.

— Cine?

— Mile. Da, da, nu te uită. Mile e poet . . .

În „Caetul roșu“ al lui am găsit lucruri minunate! . . .

Acum prind legătura: roșata garoafei a chemat „Caetul roșu“.

E târziu, aproape miezul nopții. Afară plouă, și cum n'avem umbrelă, o ținem mai mult o fugă pân' la hotel Metropol.

— Rămâi la mine 'n noaptea asta . . .

— Nu pot, am de făcut gazeta pe mâine . . . și mie nu-mi vine îndemână să scriu de cât a casă la mine. Da hai, că mă sui și eu pentru un sfert de ceas, poate-a mai stă ploaia.

Eminescu are chef de vorbă. Îmi povestește o dragoste a lui, o întâmplare curioasă, care i-a inspirat poezia „Luceafărul“, și care nu se poate spune aici . . .

— Dar' știi că sunt două aproape. Își ia pălăria și pleacă grăbit.

Mă culc. Ascult cum răpăe ploaia pe coșeris; și mă gândesc la Eminescu, cât fi de sêrac și de chinuit. Am un bilet de loterie, și fac planuri generoase pe câștigul cel mare, de 100.000 de lei. — Aud pași pripitiți pe sală . . . o bătae discretă în ușă.

— Cine-i?

— Eu . . . Mi-am uitat garoafa.

Aprind luminarea. Eminescu, ud leoarcă, își ia floarea de pe masă și sgribulit, cu un ris copilăresc, îmi dice „noapte bună“ și pleacă.

Pentru prima-oară poetul îmi dă de gândit.

A. Vlahuță.

„Hát nem tudja, miért nem lett miniszter“,
Intrebam eu?

„Hát iszen, talán nem maradt Magyarország
zsidó!“ dixe cu superbie cocicșul!

„Hát a Dániel zsidó?“ Intrebaiu eu.

„Hát nem tudta az ūr azt?“ dixe.

„Nem“ îi dixeiu.

„Bizom az zsidó, még pedig a kőserböl!“
Intr'aceea sosiră stăpânii sei, și conversația
se intrerupse.

Dániel eră moros, de și firmamentul eră cât
se poate mai senin.

Auđindu-l vorbind niște vorbe cu inten-
dantul, apoi cu soția sa, din dialectul lor am
înțeles ca cocicșul aveá dreptate, căci cât de
prefăcut se fie un jidov, nu se poate să nu
pună consonantă *h* printre alte consonante,
afară de chiznovirea limbei ce o vorbesc cân-
tându-o, jidovește.

Ministrul acesta Dániel, afară de Gaiul-
mare, mai are o pustă peacolo, unde e aplicat
ca ceva supraveghietoriu un jidov cu numele
Geller. Acesta are o fată măritată la noi în sat
după Iosef Bernauer neguțătoriu. (Chiar acum
se mută din Măidan, unde nu pestesc jidovi.)

După-ce a devenit Dániel ministru, m'am
luat în vorbă cu jidovoana de la noi, apoi cu
mama ei și mai apoi și cu tatăl ei, și toți
mi-au spus, că Dániel e jidov.

Aceasta aflu de bine a vi-o face DVoastră
cunoscut, spre orientare.

Eu îmi inchipuesc, că ungurii pentru aceea
recomandă jidovi de ministri, ca să arete națio-
nalităților și cu deosebire nouă Românilor, cum
recompensează Ungaria pe fiii lui Israil dacă
s'au maghiarizat.

„Vedeți, vor gândi, dacă nu vor fi și dis:
dacă v'ați renegă și voi, și din voi am face
ministri!“

Ear' noi le dicesem:

„Să le fie de bine, pân' le-a fi de cap.“

Dicală românească! S. L.

De la Arad.

(*Signatura situațiunei. — Cum s'au făcut alegerile
în comitat? — S'a moiat Bánffy! — Mangra în
jocul pe „bela“. — Chibiții. — Frunțași și gregari.
— „Divide et impera“.*)

Mangra lucră, poruncește,

Drege-aleargă și resbește;

Casina se necăjește;

Curtea tace și plătește;

Divanul tot divănește.

Eată signatura situațiunei la noi în Arad
după alegerile municipale în comitat. La între-
barea ce am pus-o unui bărbat cu spirit, am
primit drept răspuns strofa de sus, în carea veți
găsi mai multă realitate de cât poesie.

Pentru cei ce nu cunosc bine constelațiunile
de astăzi ale aradanilor trebuie să fac oare-care
comentar. M a n g r a, pre cum știți, este cel
mai agil politician din Arad, omul întreg nu e
de cât tribun și „Tribuna“, șeful unui grup mic
în Arad, dar' mare în comitat, și al cărui popu-
laritate crește în proporțiunea îndepărtării de la
centrul sediului său.

Casina este locul, unde se păstrează fără
mare pietate ruinele „asociațiunei române ara-
dane pentru“ etc. pre carea poetul nostru scurt
o numește după calapodul *Astrei* „arap“. Presi-
dential *Arapului* este deputatul Ioan Beleș.

Sub *curte* este de a se înțelege consistoriul,
adecă persoanele oficiale și celea cari se învăr-
tesc ca planetele în jurul lui.

Divanul este un grup, ce mai anul trecut
s'a constituit în cateneaua numită și „diecesană“
fiind-că se află în casa diecesei lipită de biserică.
Acest grup în fie-care Sâmbătă seara se adună
la „marele divan“, unde însă numai bănățonii
djivănesc, ungureni se *ocoșesc*, ear' ardelenii
tândălesc.

Acum după ce cunoașteți împărțirea gru-
purilor partidului național din Arad, căci se
știți că afară de Beleș toți se dic aderenți ai
partidului național, să vă fac istoricul alegerilor
municipale.

Mangra conchiamă la el a casă o conferință
a aderenților sei mai vârtos fosti elevi, astăzi
preoți în provincia Aradului. Aci li-se spune, că
în 7 Novembre vor fi alegerile în comitat, se
meargă a casă și se aștepte că li-se va scrie
ce au să facă. În 1/2 oară conferința a fost ter-
minată, ear' rezultatul îl cunoaștem: 50 de
membri români de toate colorile au eșit din
urnă. Resultatul a surprins toată lumea mai
vârtos că au fost aleși cei mai urgisiți dușmani
ai administrațiunei comitatense. Dar' a doua
surprindere a fost și mai mare, că adecă nici
unul din ei n'a fost protestat! Ce va să dică
asta, nici omul nostru cu spirit ager și pătrun-
dătoriu nu mi-a știut-o spune.

Unul din grupul Mangra mi-a dis, că comi-
tele suprem a primit ordin să dea pace româ-
nilor după ce prin sfortări n'au putut împedecă
alegerile lor. „Bánffy vedând că pre Români nu
i-a putut moia, n'a avut ce face, de cât s'a
moiat el.“

Celelalte grupuri voiesc acum așa numai
divănind să *tândălescă* toată alegerea, unul se
ocoșeste într'un feliu, altul într'alt feliu. Fapt e,
că Mangra a jucat foarte riscat partia. El a luat
jocul, ca în calabrias numai pe „Bela“ pe care
l'are vecinic lângă sine, și a sperat să-i vină
tromfii din motocosala cărților. Cum, cum nu,
dar' a reușit pre lângă câțiva regi mai mulți
voleți cu cari a câștigat partia.

Chibiții din *curte* de la *divan* și din *casină*
au remas cu diferite impresiuni; unii dic în sine,
bine că nu m'or ales, că așa scap de a mă certă
cu domni de la comitat; alții sunt măhniți că
n'au fost consultați și ei, că ar fi dorit să iee
parte la alegeri, dacă ar fi fost o organizare a
tuturor românilor fără deosebire de partid sau
grup.

Din cauza că numai „tribunistii“ au intrat
în luptă, mai multe cercuri curat românești s'au
perdut, fiind că nu toți vor să asculte de părin-
tele Mangra. Acestia ori n'au mers de loc
la votare (comune întregi au rămas a casă), ori
au votat cu alți candidați. Astfeliu se poate
constată, că cu o organizare bună cum eră pe timpul
de odinioară, când personalitățile se puneau la
o parte în cause publice, acum ar fi fost cea
mai splendidă ocaziune de a renaște lupta reso-
lută a românilor în comitatul Aradului. — Dar'
așa mă tem, că vom vedé mai multă „voință“
de cât „puterință“. Căci de și n'a rămas nici un
frunțaș în comitatul Aradului, care se nu fi fost
ales la alegerea din urmă (Tribuna), totuși eră
bine să incapă în congregație, cât mai mulți
„gemeineri“ fie și de aceea cari nu-s prietini
personali cu părintele Mangra.

Partea serioasă și tristă a alegerilor muni-
cipale este pentru noi românii aceea, că sci-
siunea se accentuează din ce în ce. Străinii
știu asta, și fiind-că în toată Monarchia maxima
guvernării este „divide et impera“, de aceea nu
se spărie nime de cei 50 de români aleși din
toate colorile, fie chiar toți frunțași „Tribunei“
întré ei.

Până când ministrii, prefectii etc. vor vedé,
că noi nu suntem destul de maturi pentru o
luptă concentrică asupra puterei administrative,
până când ei vor puté cu plăcere constată, că
patima vanitoasă și nu abnegațiunea e motorul
luptei noastre, până atunci n'au nici o frică de
noi și bucurosi ne lasă, ca cei mai umflați dintré
noi să ne resuflăm din când în când și în sala
comitatului. Delamureș.

Cronică.

Timișoara, 19 Novembre n.

Ayis. Am onoare a aduce la cunoștiņa
onoratului public, că mi-am strămutat cancelaria
advocațială din Orestie la Sibiu strada Poplăcii
cea mică (Bruckenthalgasse) Nr. 28. — Dr. A.
Tincu, avocat.

Notari diplomați. La esamenele de notari
comunali pentru comitatul Timișului au reușit
următorii candidați români: Vincentiu Tomi,
Stefan Muntean și Vasilie Drimba.

Victimele ruletei. O teribilă dramă s'a
petrecut nu de mult la Monte-Carlo. În luna
lui Octobree, a venit la Nizza contesa de Jourdan,
împreună cu fiică-sa, în etate de 16 ani. Fata
eră bolnavă și doctorii îi recomandaseră să
petreacă acolo pe timpul iernei. N'au trecut
multe zile și cele 2 femei s'au stabilit într'un
hotel de lângă Monte-Carlo și mergeau adese-ori
de curiositate în sala de joc. Contesa și-a in-
cercat întâiu norocul cu sume mici, dar' perdeă
mereu și de ambiție și de furie puneă tot mai
mulți bani la ruletă. Contesa a percut repede de
tot toată averea ei, în suma de 850.000 fr.
Bani aceștia îi aveá în hărții de stat franceze
și holandeze. După ce și-a percut ultima mie de fr.
contesa s'a dus la proprietariul hotelului și l'a
rugat s'o împrumute cu 2000 fr.

Nenorocire. În comuna Mălușteni, jud. Co-
vurlui, s'a întâmplat o nenorocire care a emo-
ționat adânc pe locuitori: Tinêrul Costache G. I.
Ilie, în etate de 17 ani, s'a încercat să descarge
un pistol, încărcat de multă vreme. Capsela însă
pe care le puneă el în țiga pistolului, pocniă
dar' praful nu luă foc de loc. Când a pocnit a
4-a capsă și arma tot nu s'a descărcat, Costache
a pus țeava pistolului în gură și a început să
sufle în ea. Se vede că de la ultima capsă
praful luase foc încet, căci pe când Costache
sufleă mai cu putere, pistolul se sloboade cu o
detunătură teribilă. Nenorocitul tinêr a cădut la
pământ; moartea i-a fost instantanee.

Contractul de căsătorie numai în cancelaria
matriculantului se poate încheia. Din incidentul,
că un domn din clasa socială mai înaltă cereă,
ca „din considerare la distinsa sa poziție so-
cială“ să vină matriculantul la dînsul a casă și
acolo să îndeplinască formalitățile prescise la
încheierea contractului de căsătorie, — ministrul
de interne a făcut în zilele trecute o importantă
enunțațiune principială. Cu provocare la dispo-
zițiunile legii, cari „din motive estraordinar și
ponderoase“ conced încheierea contractului și

la casa nupturienților, ministrul a decis, că
„distinsa poziție socială“ nu constituie asemenea
motiv, fiind a se înțelege sub motivele laca-
sorie ale legii numai casuri de morb grav ame-
nintătoriu de moarte, ori altele de asemenea
natură.

Himen. Duminecă 29 Octobree vechiu a. c.
și-a serbat cununia sa învătătoriu de la școala
a 2-a paralelă confesională gr. or. din Belinț,
Georgiu Baderca, cu amabila Dșoară Iuliana, fiica
vrednicului învătătoriu Ioan Mateica din Iezvini.
Actul cununii l'a sevărsit păr. administrator
prot. Lucian Șepețan tot-o lată și ca naș în pre-
sența unui public foarte numeros de inteligenți și
poporeni din comuna Iezvin, întré cari au participat
și preoții: Pralea din Iezvin, Caprariu din Belinți
și Dorca din Șuștra, inv. Pava din Belinți cu
stimatele lor soții. De însemnătate este, că actul
civil s'a sevărsit numai în prezența mirilor și a
doi martori locali, fără altă pompă. — La masă
n'au lipsit numeroasele toaste, ear' bucuria și
veselia a durat până dimineața la 7 oare, când
oaspeții se despărțiră în dragoste. Un participant.

Mai mult de două milioane. Cassariul ban-
cei *Societe Generali* din Bruxella a defraudat în
dilele trecute 2.616,100 franci, cu cari a fugit.
În Paris însă poliția a pus mâna pe el și l'a pus
la răcoare. Se dice, că defraudățiunea a comis'o
din cauza perderilor sale la bursă.

Biserică și școală.

Alegerea de protopop gr. or. român al
tractului Belinț, pre cum vedem din cerculariul
ce urmează, este pusă la ordinea zilei pe ziua
de 23 Novembre (vechiu) 5 Decembre nou.

Eată un act ce trebuie să intereseze pe toți
fiii bisericei noastre, dar' îndeosebi pe cei din
numitul tract. Interesarea trebuie să străbată la
inima și mintea fie-cărui om de bine și a fie-
cărui deputat sinodal, căci timpul în care trăim
este greu și plin de ispite.

Tractul Belințului pășeste acum pentru a
2 a oară la asemenea act, sub era constituțiunei
noastre bisericesti. La prima alegere de protopop
corpul sinodal a dat o frumoasă probă despre
maturitatea sa, manifestându-se solidar în acti-
vitatea lui. Erau și pe atunci ispite, dar' mai
ales oameni invitați în ale intrigei spre scopul
desbinărilor; dar' ei au rămas de rușine: la să-
vârșirea actului însuși nu au cutezat nici măcar
a-și arătă cinstita față — în sinod

Sperăm că înțeleptul corp (sinod) protopres-
biteral electoral va purcede și de astădată întru
toate asemenea antecesorului său. Dorim, ca
bunăînțelegerea și solidaritatea să-i fie stelele
conducătoare, cu ajutoriul cărora vor puté alege
ce e mai bun și mai distins pentru asemenea
post. Eată cerculariul dlui com. cons.:

Nr. 1177/1895.

Cerculariu, către toți pt. Domni membri ordinari
și ad hoc ai sinodului protopresbiteral al tractului
Belințului.

În conformitate cu prescisele § lui 51 din
statutul organic, Venerabilul Consistoriu epar-
chial aradan, prin concludus luat în ședința ple-
nară de la 31 Ianuarie (12 Febr.) a. c. Nrul
7449/94 m'a denumit de comisariu consistorial
pentru conducerea actului alegerii de ppresbiter
în tractul vacant al Belințului.

Deci amésurat §-lui 16 din regulamentul
pentru procedură la alegerea de protopresbiter
convoc prin aceasta sinodul ppresbiteral elec-
toral al numitului tract în ședința, pentru efec-
tuirea actului alegerii de ppresbiter, pe ziua de
23 Novembre v. (5 Decembre n.) a. c. la 9 oare
înainte de amiazi, în s. biserică ort. română
din Belinț — la carea cu stimă oficioasă Te
invit pe pt. DTa, ca pe membrul numitului
sinod ppresbiteral.

Timișoara-Fabric, 4/16 Novembre 1895

Dr. Tr. Putici, m. p.

protopresbiter,

comisariu consistorial

Servițiul telefonic.

Budapesta, 19 Novembre n.

Lucaciu.

Depeșe telegrafice anunță, că dl V. Lucaciu
aveá de cugét a face o călătoria la București,
din partea guvernului român însă i-s'ar fi dat
de știre în mod confidențial, ca să nu vină, de
vreme ce acum, în timpul mișcărilor electorale nu
i-ar conveni asta guvernului.

Studentii condamnați din Croația.

Damele croate mai ales mamele condanna-
ților studenți se pregătesc pentru cazul când
sentența tribunalului s'ar urcă la valoare, să
meargă la Viena pentru a cere Monarchului au-
dientă plângându-se asupra nedreptăților comise
față de studenți. Dintré studenții croați mai
mulți de cât o sută de la universitatea din Buda-
pesta, cari nu pot solvi didactrele, și-au percut
din cursuri semestrul prim. Iritațiunea este
enorm de mare.

